

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ સમક્ષ

આર/પ્રથમ અપીલ નં. ૨૭૮૮ ઓફ ૨૦૨૪

સાથે

દિવાની અરજી (રહેવા માટે) નં. ૧ ઓફ ૨૦૨૪

માં

આર/પ્રથમ અપીલ નં. ૨૭૮૮ ઓફ ૨૦૨૪

મંજૂરી અને સહિ માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. વાય. કોઝે

સહિ/–

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એન.એસ.સંજય ગોડા

સહિ/–

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા.	ના.

અમૃત જમાલભાઈ સપ્રા

વિરુદ્ધ

જાગૃતિબેન તે અમૃત જમાલભાઈ સપ્રા ના પત્ની અને ધનજીભાઈ ભુવાત્રાના

દિકરી

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા (ઓ) નંબર ૧ માટે એમ. આર. સી. બી. સંચાલક (૨૩૮)

શ્રી અક્ષ જે પંડ્યા (૭૨૦૬) પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧ માટે

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. વાય. કોઝે

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એન.એસ.સંજય ગૌડા

તારીખ:૦૭/૦૭/૨૦૨૫

મૌખિક ચુકાદો

(દ્વારા: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. વાય. કોજે)

૧. ફેમિલી કોર્ટ એક્ટની કલમ ૧૯ હેઠળ આ અપીલ ફેમિલી સ્ટુટ નંબર ૨૨૭૩ ઓફ ૨૦૨૨ માં ન્યાયાધીશ, ફેમિલી કોર્ટ નંબર ૭, અમદાવાદ દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૦૧.૦૬.૨૦૨૪ ના ચુકાદા અને આદેશ સામે દાખલ કરવામાં આવી છે.

૨. ટૂંકમાં હકીકતો એ છે કે અપીલકર્તાએ અમદાવાદમાં ૧૨.૦૬.૨૦૦૬ ના રોજ હિંદુ વિધિઓ અને રિવાજો અનુસાર પ્રતિવાદી સાથે લગ્ન કર્યા હતા અને જેના દ્વારા અપીલકર્તા અને પ્રતિવાદી સાથે રહેતા હતા અને તેમના વૈવાહિક જીવનનો આનંદ માણી રહ્યા હતા. આ લગ્ન જુનાવાડજ, અમદાવાદ ખાતે ૦૫.૦૪.૨૦૧૩ ના રોજ લગ્નના રજિસ્ટ્રાર સમક્ષ નોંધવામાં આવ્યા હતા. આ લગ્નમાંથી પ્રતિવાદીએ ન્યાસા નામના બાળકને જન્મ આપ્યો હતો.

૨.૧ પ્રતિવાદીએ લોન મેળવીને ફ્લેટ ખરીદીને તેના માતાપિતાથી અલગ રહેવાનું શરૂ કર્યું અને તે નિયમિત રીતે લોનના હપ્તાઓ ચૂકવી રહ્યો છે. તે પછી પણ સામાન્ય ઝઘડા પર પ્રતિવાદીએ અપીલકર્તાનું નિવાસસ્થાન છોડી દીધું

હતું, જેના માટે અપીલકર્તાએ વર્ષ ૨૦૧૭માં હિન્દુ મેરેજ એક્ટની કલમ ૯ હેઠળ વૈવાહિક અધિકારોની પુનઃસ્થાપનાની અરજી દાખલ કરી હતી અને જેના દ્વારા પક્ષકારો વચ્ચે સમાધાન થયું હતું અને પ્રતિવાદીએ અપીલકર્તા સાથે રહેવાનું શરૂ કર્યું હતું.

૨.૨ ફરીથી પ્રતિવાદીએ અપીલકર્તાનું ઘર છોડી દીધું અને અપીલકર્તા વિરુદ્ધ સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૧૨૫ હેઠળ ભરણપોષણ અરજી ફોજદારી પરચૂરણ અરજી ૨૦૬૪ ઓફ ૨૦૧૮ દાખલ કરી. પ્રતિવાદીએ ઘરેલું હિંસા અધિનિયમ હેઠળ વર્તમાન અપીલકર્તા સામે ફોજદારી ફરિયાદ પરચૂરણ ફોજદારી અરજી નંબર ૨૭૫૩ ઓફ ૨૦૧૮ પણ દાખલ કરી છે.

૨.૩ પ્રતિવાદીએ અપીલકર્તાને છોડી દીધો છે અને તેની સામે ઘણી ફોજદારી ફરિયાદો દાખલ કરી છે, તેથી અપીલકર્તાએ ફેમિલી કોર્ટ અમદાવાદ સમક્ષ હિન્દુ મેરેજ એક્ટની કલમ ૧૩ (૧) હેઠળ છૂટાછેડાની અરજી દાખલ કરી હતી, જે એચ.એમ.પી. નંબર ૩૫ ઓફ ૨૦૧૮ છે, જેમાં અપીલકર્તા વકીલે દાવો પાછો ખેંચવા માટે આંક-૨૪ થી પુરસીસ દાખલ કરી છે.

૨.૪ અપીલકર્તાએ હિન્દુ મેરેજ એક્ટની કલમ ૧૩ (૧) હેઠળ લગ્નના વિસર્જન માટે ફેમિલી કોર્ટ, અમદાવાદ સમક્ષ ફેમિલી સ્યુટ નંબર ૨૨૭૩ ઓફ ૨૦૨૨

ફરીથી દાખલ કર્યો હતો, જેમાં ફેમિલી કોર્ટ અપીલકર્તાનો દાવો ફગાવી દીધો હતો.

૩. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે કૌટુંબિક અદાલતે રેસ-જુડિકાટના સિદ્ધાંતોના આધારે અપીલકર્તાના દાવાને નકારી કાઢવામાં પાયાની ભૂલ કરી છે. આમ, અગાઉના દાવાને ગુણદોષના આધારે ચુકાદો આપવામાં આવ્યો ન હતો.

૩.૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તકનીકી ખામીને લીધે પક્ષકારોને તેમના અધિકારો પર ભાર મૂકવા અને યોગ્ય ન્યાયિક કાર્યવાહી દ્વારા વિવાદનો ન્યાયનિર્ણય મેળવવાથી અટકાવવા જોઈએ નહીં અને કોઈ પણ વ્યક્તિ માત્ર તકનીકી આધાર પર ગેરલાયક ન હોઈ શકે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અગાઉ અપીલકર્તા દ્વારા લગ્નના વિસર્જન માટે દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો, જો કે, કાર્યવાહીના ખૂબ જ પ્રારંભિક તબક્કે અપીલકર્તા વકીલના ભ્રામક નિવેદનો/સલાહ પર દાવો પાછો ખેંચવામાં આવ્યો હતો કે દાવો હિન્દુ મેરેજ એક્ટની કલમ ૨ (૨) હેઠળ પ્રતિબંધિત છે.

૩.૨ એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે કૌટુંબિક અદાલતે એ હકીકતની કદર ન કરવામાં ભૂલ કરી છે કે બંને પક્ષોએ હિન્દુ વિધિઓ અને રિવાજો અનુસાર લગ્ન

કર્યા છે અને એક જ લગ્ન પણ નોંધાયેલા છે અને તેથી, બંને પક્ષો અનુસૂચિત જનજાતિના હોવા છતાં, તેમ છતાં હિન્દુ લગ્ન અધિનિયમની કલમ ૨ (૨) ની જોગવાઈઓ વર્તમાન કેસમાં લાગુ પડતી નથી.

૩.૩ તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે હકીકત એ છે કે અગાઉ અપીલકર્તા પતિએ અમદાવાદની કૌટુંબિક અદાલત સમક્ષ હિન્દુ મેરેજ એક્ટની કલમ ૮ હેઠળ વૈવાહિક અરજી દાખલ કરી છે, જેમાં તે સમયે બીજા પક્ષ દ્વારા કોઈ વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો અને પક્ષકારો વચ્ચે સમાધાન કરવામાં આવ્યું હતું.

૪. પ્રતિવાદી-પત્નીના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે કૌટુંબિક અદાલતનો ચુકાદો વાજબી છે કારણ કે સ્વીકાર્યું છે કે, બંને પક્ષો અનુસૂચિત જનજાતિના છે અને તેથી, હિન્દુ લગ્ન અધિનિયમની જોગવાઈઓ લાગુ થશે નહીં.

૫. એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તા દ્વારા અગાઉ દાખલ કરાયેલ કૌટુંબિક દાવો ઉપરોક્ત આધાર પર દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો.પ્રતિવાદી-પત્નીએ તે જ આધાર પર વાંધો ઉઠાવ્યો હતો અને તેથી, અપીલકર્તાએ દાવો પાછો ખેંચી લીધો હતો.તેથી, તે જ આધાર પર ફરીથી વર્તમાન દાવો યોગ્ય રીતે રેઝ જુડિકેટના સિદ્ધાંતો દ્વારા પ્રતિબંધિત છે.

૬. પક્ષકારો માટે વિદ્વાન વકીલોને સાંભળીને અને નોંધમાં અવલોકિત દસ્તાવેજો હોવાથી, એવું લાગે છે કે સામેલ મુદ્દો કૌટુંબિક દાવાને નકારી કાઢવાનો છે કારણ કે તે કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે કારણ કે ઓ-૭, આર-૧૧ હેઠળ પ્રતિવાદીની અરજીને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને દાવાને ટૂંકમાં બરતરફ કરવામાં આવ્યો હતો.પેપર બુક પહેલેથી જ સબમિટ થઈ ગઈ છે.તેથી, સંમતિ સાથે, અપીલ અંતિમ સુનાવણી માટે લેવામાં આવે છે.

૭. કોર્ટ રેઝ જુડિકેટા સંબંધિત પ્રથમ મુદ્દો હાથ ધરી શકે છે.પ્રતિવાદી-પત્નીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી અને ફેમિલી કોર્ટ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવેલી આ દલીલ એ હકીકત પર આધારિત છે કે અગાઉની કાર્યવાહી ૨૦૧૮ની એચ. એમ. પી. <આઈ. ડી. ૧> હિન્દુ મેરેજ એક્ટની કલમ ૧૩ (૧) હેઠળ હતી. જો કે તે પ્રતિવાદી-પત્નીનો કેસ છે કે તેણે જવાબ દાખલ કર્યો, જાળવણીક્ષમતાની દલીલ ઉભી કરી, જો કે, રેકૉર્ડ પર, જે ઉપલબ્ધ છે તે આંક ૨૪ છે, જે ઉપાડ માટેની પર્સિસ છે.આંક ૨૪ માં, એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે હિન્દુ મેરેજ પિટિશન ભૂલથી દાખલ કરવામાં આવી હતી, તેથી પાછી ખેંચવાની માંગ કરવામાં આવી હતી અને આવા પર્સિસ આંક ૨૪ ના આધારે, પિટિશનનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો.

૮. કોર્ટનો મત છે કે અગાઉના કૌટુંબિક દાવાનો નિકાલ ઉપાડના આધારે કરવામાં આવ્યો હતો, તેથી કોઈ ચુકાદો આપવામાં આવ્યો ન હતો અને ઉપાડને સરળ મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. વધુમાં, પત્નીની એ દલીલને ટેકો આપવા માટે કંઈ નથી કે પત્નીએ જાળવણીક્ષમતાની દલીલ ઉઠાવ્યા પછી જ પતિ દ્વારા ઉપાડની અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી. જો એમ હોય તો પણ, કૌટુંબિક અદાલતનો આદેશ ચુકાદા વિના, માત્ર ઉપાડ પર હતો અને તેથી, સિવિલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૧ ને આકર્ષિત કરશે નહીં. કલમ ૧૧ (રેઝ જુડિકેટાનો સિદ્ધાંત) ને આકર્ષવાની જરૂરિયાત, આ બાબત સીધી અને નોંધપાત્ર રીતે મુદ્દામાં હોવી જોઈએ અને આવા મુદ્દાની સુનાવણી કરવામાં આવે છે અને આખરે આવી અદાલત દ્વારા નિર્ણય લેવામાં આવે છે. આ કેસની હકીકતોમાં, કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત હોવાના આધારે દાવાની જાળવણીના મુદ્દા પર કોઈ અંતિમ નિર્ણય નથી.

૯. બીજો મુદ્દો ઓ-૭, આર-૧૧ હેઠળ અરજી દાખલ કરીને પ્રતિવાદી-પત્ની દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી જાળવણીક્ષમતા સામે વાંધો છે, જેમાં દલીલ કરવામાં આવી છે કે પક્ષ અનુસૂચિત આદિજાતિના હોવાથી, હિન્દુ લગ્ન અધિનિયમની જોગવાઈઓ લાગુ થશે નહીં. તેથી, હિન્દુ મેરેજ એક્ટની કલમ ૧૩ હેઠળ કૌટુંબિક દાવો જાળવી શકાતો નથી. જો કે, O-૭, R-૧૧ ના હેતુ માટે, સુસંગત એ વાદીમાં કરવામાં આવેલ દાવો છે.

૧૦. પી.વી. ગુરુ રાજ રેડ્ડી અને અબ્રના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત. વિ.
પી.નેરાધા રેડ્ડી અને અન્ય, (૨૦૧૫) ૮ એસસીસી, ૩૩૧, પેરા-૫ માં
નોંધાયેલ નીચે મુજબ છે: -

“૫. સી. પી. સી. ના આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ દાવાને નકારી કાઢવો
એ અદાલતમાં નાગરિક કાર્યવાહીને શ્રેષ્ઠોલ્લ પર સમાપ્ત કરવાની સખત
સત્તા છે.આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ સત્તાના ઉપયોગ માટેની પૂર્વવર્તી
શરતો, તેથી, કડક છે અને કોર્ટ દ્વારા સતત એવું માનવામાં આવે છે.તે
કાર્યવાહીનું કારણ જાહેર કરે છે કે નહીં અથવા દાવો કોઈ કાયદા હેઠળ
પ્રતિબંધિત છે કે કેમ તે શોધવા માટે દાવામાંના દાવાઓને સંપૂર્ણ રીતે
વાંચવાની જરૂર છે.આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ સત્તાના ઉપયોગના
તબક્કે, લેખિત નિવેદનમાં અથવા દાવાને નકારી કાઢવાની અરજીમાં
પ્રતિવાદીઓનું વલણ સંપૂર્ણપણે મહત્વનું નથી.તે ત્યારે જ છે જ્યારે
વાદીમાંના દાવાઓ કાર્યવાહીનું કારણ જાહેર ન કરે અથવા તેના વાંચન
પર દાવો કોઈપણ કાયદા હેઠળ પ્રતિબંધિત હોવાનું જણાય તો વાદીને
નકારી શકાય છે.અન્ય તમામ પરિસ્થિતિઓમાં, દાવાઓ પર સુનાવણી
દરમિયાન ચુકાદો આપવો પડશે.”.

૧૧. અદાલતે હિંદુ મેરેજ એક્ટની કલમ ૧૩ (૧) હેઠળ દાવાના રૂપમાં દલીલો પર વિચાર કર્યો છે અને ક્યાંય એવો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો નથી કે અપીલકર્તા-પતિ અને પત્ની અનુસૂચિત જનજાતિના છે, પરંતુ હકીકતમાં, દાવામાં કહેવામાં આવ્યું છે કે પતિ અને પત્ની બંનેના લગ્ન હિન્દુ વિધિઓ અને વિધિઓ અનુસાર અને હિન્દુ ધર્મનું પાલન કરીને કરવામાં આવ્યા છે અને તે પ્રતિવાદી-પત્નીનો કેસ છે કે તેઓ બંને અનુસૂચિત જનજાતિના છે અને તેથી, કોર્ટના અભિપ્રાયમાં, આ મુદ્દો સુનાવણીપાત્ર છે અને સુનાવણી દરમિયાન રજૂ કરી શકાય તેવા પુરાવાના આધારે ચુકાદો આપવો પડશે.

૧૨. વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં, પક્ષકારો અનુસૂચિત જનજાતિના છે કે કેમ અને લગ્ન અને છૂટાછેડા અંગે અનુસૂચિત જનજાતિમાં કોઈ રિવાજ અથવા પ્રથા છે કે કેમ તે અંગે કોઈ મુદ્દો ઘડવામાં આવ્યો નથી.

૧૩. વધુમાં, કૌટુંબિક અદાલતો અધિનિયમની કલમ ૭ (૨) ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને, એવું ન કહી શકાય કે કૌટુંબિક અદાલતનો અધિકારક્ષેત્ર છૂટાછેડાની અરજી પર ચુકાદો આપવા માટે દૂર કરવામાં આવે છે, ભલે કૌટુંબિક દાવો અલગ જોગવાઈ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવે. ફેમિલી કોર્ટ એક્ટની કલમ ૭ લાગુ કરવા માટે ફેમિલી કોર્ટ હજી પણ ખુલી છે.

૧૪. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે. ન્યાયાધીશ, ફેમિલી કોર્ટ નંબર ૭, અમદાવાદ દ્વારા ૨૦૨૨ના ફેમિલી સ્ટુટ નંબર ૨૨૭૩ માં પસાર કરાયેલ ૦૧.૦૬.૨૦૨૪ તારીખનો ચુકાદો અને આદેશ આથી રદ કરવામાં આવે છે. પરિણામે, કૌટુંબિક અદાલતને સુનાવણીની સંપૂર્ણ તક આપ્યા પછી યોગ્યતાના આધારે કેસની સુનાવણી કરવા અને આગળ વધવા અને કોઈપણ પક્ષ દ્વારા પુરાવા રજૂ કરવા અને કાયદા અનુસાર તેનો નિર્ણય લેવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

સીધી સેવાની મંજૂરી છે.

સહિ/-

(એ. વાય. કોગ્જે, ન્યાયમૂર્તિ)

સહિ/-

(એન.એસ.સંજય ગોંડા, ન્યાયમૂર્તિ)

શીતોલે

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા

ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.